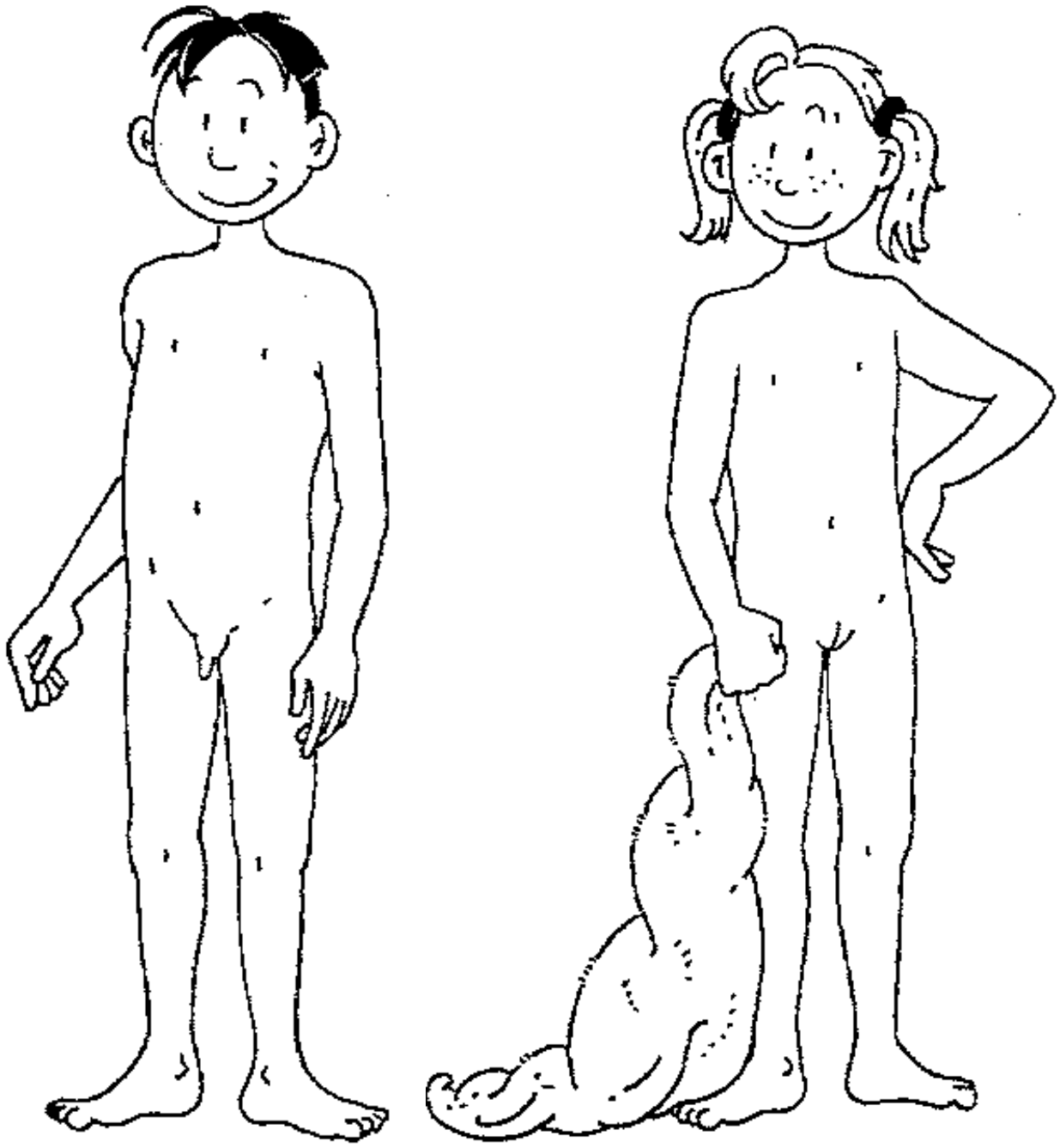
Bijlagen

Bijlage 1

Bijlage 2

Peter gaat voor het eerst naar school

Peter gaat vandaag voor het eest naar school. Gisteren was hij jarig, hij is vier jaar geworden. Hij vindt het heel erg spannend, heeft een beetje kriebels in zijn buik. Zal hij alles wel goed doen?
Zijn moeder brengt hem naar school. Peter moet zijn tas niet vergeten, want daar zit zijn drinken in. Op zijn verjaardag heeft hij een nieuwe beker gekregen, eentje met auto's erop. Hier zit zijn drinken in, deze moet hij nu zelf mee nemen. Peter doet snel zijn jas aan. Hij is klaar om naar school te gaan. Hij heeft er erg veel zin in.
Samen met moeder loopt hij naar school toe. Het is best ver lopen, maar dat kan Peter al wel. Peter loopt de klas, met zijn jas nog aan. Hij ziet een heleboel stoeltjes in de klas staan. Hij kiest een stoel uit met een mooi plaatjes er op, een vliegtuig. Er komt een meisje naar hem toe. Deze kent peter nog niet. Het meisje zegt; hé, je zit op mijn stoel. Jou stoel staat daar. Peter schrikt, hij zit op het verkeerde stoeltje. Dat is stom van hem, hij heeft het fout. Peter staat snel op. De juf komt naar hem toe gelopen, en vraagt; jij bent vast Peter. Ik ben jou juf. Ik heet Lisanne. Peter kijkt de juf aan, hij vindt het spannend. De juf zegt, kom dan gaan we je jas op hanger. Samen met de juf loopt Peter naar de gang. De juf laat zien waar hij zijn jas kan ophangen. Peter heeft het plaatje van een rode auto. De juf verteld dat alle spulletjes met de rode auto van Peter zijn. Ook het stoeltje in de klas. Samen met juf Lisanne loopt Peter weer in de klas. De juf zegt dat Peter zijn stoeltje mag gaan zoeken. Peter denkt goed na, wat was ook al weer zijn plaatje. Een auto! Hij ziet een stoel staan met een auto er op, een gele auto. Snel gaat Peter zitten. Dit is zijn plekje. Dan komt er een jongetje aan en

zegt; Hé, jij zit op mijn stoel! De gele auto is van mij! Peter kijkt weer verschrikt, maar hij had toch de auto. Gelukkig komt juf Lisanne weer aanlopen. Kom maar Peter, dit stoeltje is voor jou, met de rode auto er op.

Peter gaat snel zitten. Wat een stomme fouten heeft hij al gemaakt. Hij moet maar goed onthouden dat hij de rode auto heeft.

Alle kinderen komen binnen en gaan op hun stoeltjes zitten. De juf begint te praten. Ze gaat een verhaal vertellen. Wat kan de juf toch mooi vertellen, prachtig vind peter het. Hij zit heel erg goed te luisteren. Ineens voelt hij iets. Hij moet plassen. Peter staat snel op, en roept; MAMA, ik moet plassen. Alle kinderen moeten heel hard lachen. Peter krijgt een beetje een rood hoofd. De juf staat op en geeft peter een hand. Samen met de juf loopt Peter naar de gang, daar is de wc. De juf zegt dat het niet geeft dat hij zich heeft vergist. Dat kan elk kind gebeuren. Toch voelt Peter zich een beetje stom, maar als de juf zegt dat het niet uitmaakt, dan zal dat wel zo.

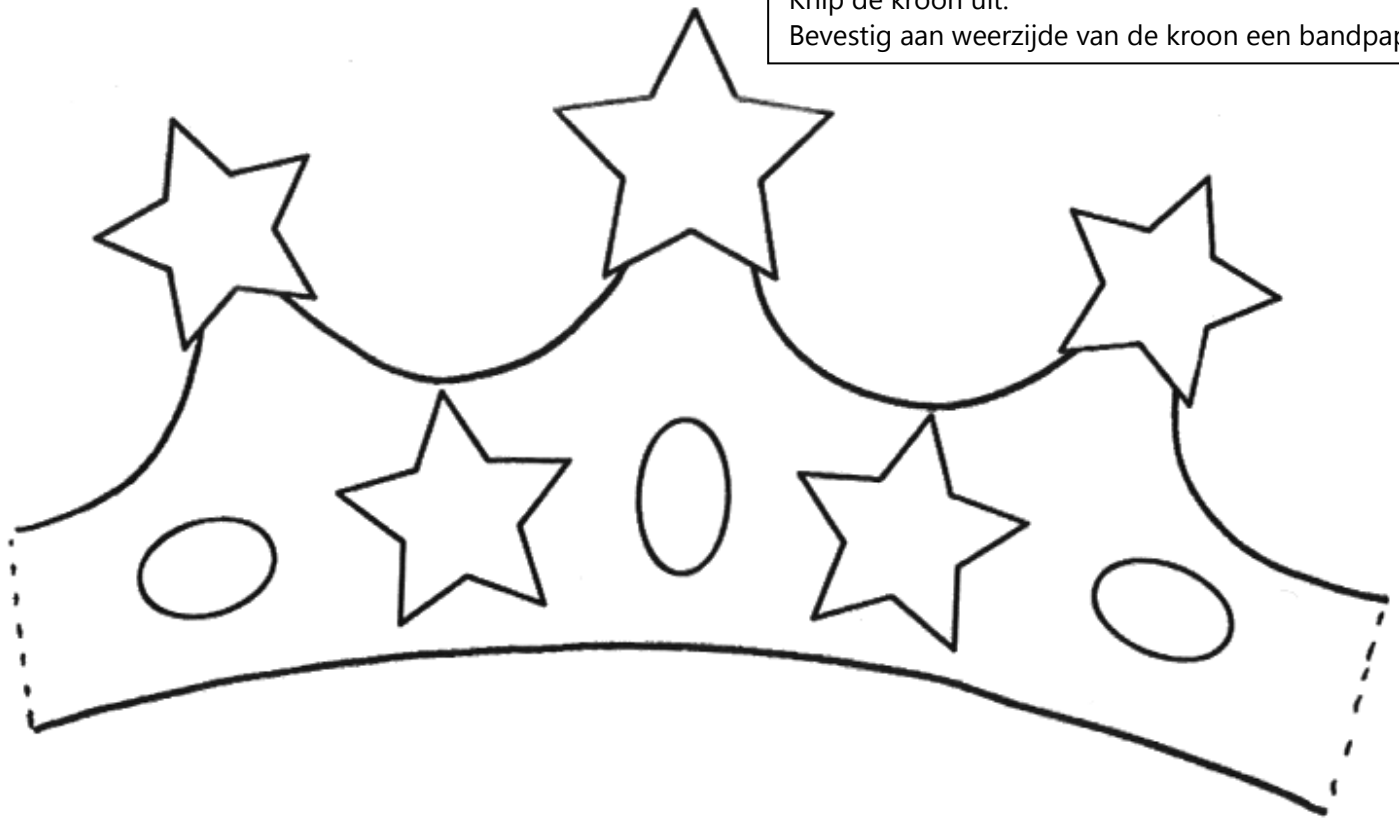
Peter gaat naar de wc. Als hij daar is, denkt hij; een eerste dag op schol is toch wel erg spannend. Er kunnen allemaal dingen gebeuren, er gaan een aantal dingen mis. Maar Peter vind dat niet erg, dat mag.

Vragen:

- Op welk stoeltje ging Peter eerst zitten? (met het vliegtuig)
- Welk stoeltje was van Peter? (met de rode auto)
- Wat ging er allemaal mis bij Peter? (verkeerde stoel, jas aan in de klas, mama roepen)
- Vond Peter het erg om fouten te maken?
- Mag je soms fouten maken?
- Heb jij wel eens een foutje gemaakt?
- Wat deed je toen?

Bijlage 3

Kopieer de kroon.
Knip de kroon uit.
Bevestig aan weerzijde van de kroon een bandpapier.

Bijlage 4

Verhaal spetters

In het grote bos is een vijver. Misschien is Kosjes worteltje daar in gevallen! Konijn Kosje ziet iets in het water drijven. Het is oranje met een beetje groen. Net als zijn worteltje!

'Hallo, zoek je iets?' vraagt een nieuwsgierige vis. 'Ja' zegt Kosje. 'Ik ben Kosje en ik ben mijn worteltje kwijt.' 'O' zegt de vis. 'Ik ben Mop en dit is mijn zusjes Fop.' Er komt nog een vis boven in zijn neus.' 'Kiekeboe!' lacht ze. 'We houden niet van worteltjes,' zegt Mop. 'We houden van grapjes!' 'Ja,' zegt Fop. 'Jouw broek is stuk!' Kosje kijkt naar zijn broek, maar hij ziet niks. 'Gefopt! Roept Mop blij. 'Grapje!' roept Fop vrolijk.

Kosje lacht. Hij vindt Mop en Fop grappig. 'Kom bij ons in het water!´ roept Mop. En hij spettert Kosje nat. ´Ja, fijn helemaal nat worden!´ roept Fop. En ze spettert mee. Kosje vindt de spetters helemaal niet leuk. Er komt water in zijn ogen. En water in zijn neus.

'Kwaak' zegt Mijnheer Kikker die naast Kosje in het gras zit. 'als je het vervelend vindt, moet je dat duidelijk tegen Mop en Fop zeggen.' Dat doet Kosje. 'Hou op!' zegt hij. 'Ik vind dit niet leuk!'

Mop en Fop stoppen met spetteren. 'Hij vindt het niet leuk' zegt Mop verbaasd. 'Wat raar' zegt Fop. 'Niet iedereen vindt deze grapjes leuk' legt Mijnheer Kikker uit. 'Konijntjes houden niet van waterspetters. Wat jullie deden was dus heel vervelend voor hem!'

'Sorry, Kosje' zegt Mop. 'Ik zal dat worteltje wel even voor je pakken' zegt Fop. 'Om het goed te maken.' Fop duikt onder en komt terug met het oranje met groene ding dat in het water dreef. Maar het is helemaal geen lekker worteltje. Het is gewoon een blaadje.

'Dag Mijnheer Kikker' zegt Kosje. 'Dag Mop en Fop. Ik ga weer verder om mijn worteltje te zoeken.'

Uit: Goed gedaan! Sociaal-emotioneel ontwikkeling. C. van Kollenburg en C. Sanders

Bijlage 5

Ortelsien

Konijn Kosje loopt door het grote bos. Tussen de klaver ziet hij Kever zitten. ‘Hallo Kever!’ roept Kosje blij. Kever komt vaak op bezoek op de heuvel waar Kosje woont. Wat leuk om hem hier in het bos te zien. Misschien weet hij wel waar het worteltje is!

‘Kever, heb jij mijn worteltje gezien?’ roept Kosje opgewonden. Kosje praat zo snel dat Kever hem verkeerd verstaat. ‘Ortelsien?’ herhaalt Kever verbaasd. ‘Wie is Ortelsien? Is dat ook een konijn of…’

Maar Kosje laat Kever niet uitpraten. ‘Dat weet ik niet’ zegt Kosje. ‘Ik ken Ortelsien niet. Ik zoek…’

‘Waarom zoek je Ortelsien dan?’ roept Kever verbaasd. ‘Ik snap niet…’

‘Hou nou op over Ortelsien!’ roept Kosje. ‘Ik wil…’

‘Stop!’ roept Mevrouw Spin opeens vanuit haar web. ‘Allebei mond dicht!’ Kosje en Kever zijn meteen stil. ‘Goed zo’ zegt Mevrouw Spin. ‘Jullie praten door elkaar heen. En jullie luisteren niet goed naar elkaar. Daarom begrijpen jullie

elkaar verkeerd. Begin maar op nieuw. Rustig praten! En netjes op de beurt!’

Kosje en Kever doen wat Mevrouw Spin zegt. Dat helpt! Nu begrijpen ze elkaar wel goed. ‘Kever, heb jij mijn wortel gezien?’vraagt Kosje. ‘Nee’ zegt Kever. ‘ik heb jouw worteltje niet gezien. Lust je misschien een stukje poep? Ik eet altijd poep. Dat is ook erg lekker!’ Kosje schudt van nee. Poep lijkt hem juist heel vies! ‘Iedereen is anders’ zegt Mevrouw Spin. ‘Konijntjes eten worteltjes. Kevers eten poep. En ik eet muggen. Als iedereen hetzelfde at, was het zó op. Dan waren er nooit genoeg muggen voor mij in het grote bos!’

‘Ik lust geen muggen’ zegt Kosje. ‘Maar ik ben blij dat u ze opeet. Dan kunnen ze mij niet prikken.’ Kosje loopt weer verder het grote bos in. Op zoek naar zijn worteltje. En voor Kever laat hij mooi een bruin keuteltje achter.

Uit: Goed gedaan! Sociaal-emotioneel ontwikkeling. C. van Kollenburg en C. Sanders

Bijlage 6

Molletje moet kiezen

Lees samen met een aantal kinderen het volgende verhaal voor. In het verhaal krijgt Molletje steeds keuzes. De kinderen moeten samen kiezen wat Molletje gaat doen.

Molletje is vandaag vrolijk. Het heeft zin om wat te gaan doen, het is erg mooi weer buiten. Wat zal Molletje eens gaan doen? Zal hij binnen of buiten gaan spelen? (Laat hier de gezamenlijk kinderen kiezen en lees verder bij wat de kinderen hebben gekozen)

Binnen spelen

Maar wat is er een keuze in binnen te spelen, er staat zo veel speelgoed voor Molletje, wat moet hij nu toch kiezen. Molletje vind het erg lastig, hij weet het niet goed. Dan ineens hoort hij Raaf aan komen lopen. Hij vraagt aan Raaf of hij wil helpen kiezen. Raaf vind het ook erg moeilijk, er is zoveel keuze. Raaf vraagt: Mag ik met jou spelen? Dat vind Molletje wel een goed idee. Wat zullen we dan doen? vraagt Molletje. Ze kijken in de kast, daar zien ze auto's, spelletjes, puzzels, blokken, poppen en nog veel meer. Nu weten Molletje en Raaf nog steeds niet wat ze moten doen, er is te veel keuzes. Molletje zegt ineens; ik heb wel zin om met de blokken te spelen. Raaf kijkt naar buiten en ziet daar een fiets staan. Raaf roept heel hard: hé zullen we anders buiten gaan fietsen? Wat moeten Raaf en Molletje nu kiezen, fietsen of met de blokken? (Laat de gezamenlijk kinderen kiezen en lees verder bij wat de kinderen hebben gekozen)

Buiten spelen

Molletje is nu buiten. Hier loopt hij wat rond, hij weet niet goed wat hij buiten moet gaan doen. Wat zal hij eens gaan doen. Dan komt hij Raaf tegen. Raaf vraagt wat hij aan het doen is. Molletje zegt: Ik weet niet waar ik mee moet spelen. Raaf vraagt of hij hem daarbij mag helpen. Molletje: Natuurlijk mag dat, graag zelfs. Raaf kijkt eens goed rond. Hij ziet veel speelgoed staan en weet dat er in de schuur nog meer speelgoed staat. Wat een moeilijke keuzes is het eigenlijk om te kiezen wat je wilt doen. Raaf vind het ook erg lastig en weet het ook niet zo goed. Hij ziet een fiets staan maar ook een schommel. Wat zullen we samen gaan doen, gaan schommelen of gaan fietsen? (Laat de gezamenlijk kinderen kiezen en lees verder bij wat de kinderen hebben gekozen)

Blokken

Eindelijk hebben Raaf en Molletje gekozen wat ze willen gaan doen, met de blokken spelen. Raaf neemt de blokken mee achter de bank. Molletje gaat er bij zitten en begint een hele hoge toren te maken. Raaf vind dat wel mooi en begint mee te helpen. De toren wordt steeds hoger en hoger. Molletje kan er bijna niet meer bij. Raaf ook bijna niet meer. Wat moeten we nu doen vraagt Raaf, de toren kan niet hoger worden. Molletje zegt; we kunnen een stoel of een nieuwe toren er naast bouwen. Raaf vind het idee van een nieuwe toren bouwen wel een goed idee. Zo bouwen Raaf en Molletje nog een toren naast de andere toren. Als ze klaar zijn, gooien ze allebei de torens om. Boem! Wat een lawaai geeft dat!

Fietsen

Eindelijk hebben Molletje en Raaf gekozen. Ze gaan nu samen fietsen buiten. Ze doen hun jas aan en lopen naar buiten toe. Er staat twee fietsen, een blauwe en een rode. Raaf wil graag op de rode, maar Molletje ook. Weer een keuze maken zegt Raaf, wat is dat toch lastig al die keuzes die we steeds moeten maken. Molletje zegt; zal ik eerst op de rode gaan, dat jij daarna op de rode mag. Raaf vind dat een goed idee. Nu zijn ze lekker aan het fietsen, samen de berg op en de berg weer af. Molletje zegt na een tijdje, nu mag jij op de rode fiets, Raaf. We kunnen best om de beurt doen.

Schommelen

Samen zitten Raaf en Molletje op de schommel. Wat gaan ze hard, ze zwiepen heel hard heen en weer, van voren naar achteren. Wat is dit leuk hé, zegt Molletje. Ja, zegt raaf, het is heel erg leuk. Ze schommelen nog een tijdje door tot het donder word. Dan gaan ze snel weer naar binnen.

Vraag aan de kinderen

- *Wat vonden jullie er van?*
- *Hoe vonden ze dat Molletje en Raad de keuzes maakten?*
- *Hoe maken ze zelf keuzes?*

Geef steeds een kind de beurt om er wat over te vertellen.

Bijlage 7

Molletje speelt buiten.

Molletje is vandaag lekker aan het buiten spelen, het is mooi weer. De zon schijnt lekker. Buiten zijn ook andere kinderen aan het spelen. Molletje zit in de zandbak, hij speelt met een emmer en een schepje. Hij is druk bezig om een mooi kasteel te bouwen, met grote dikke muren. En een diepe gracht. Molletje vindt het leuk om te doen. Het kasteel wordt erg mooi, maar de gracht is wel lastig.

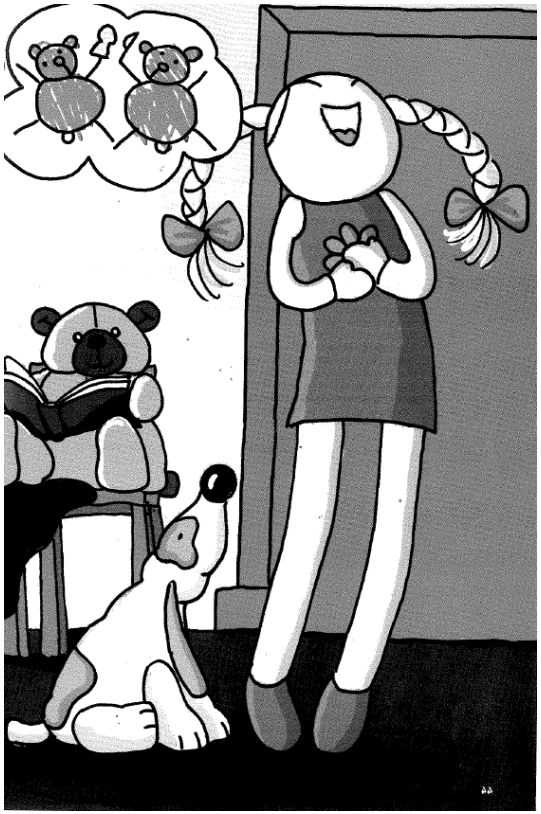
Ineens komt Raaf bij hem zitten, die gaat zomaar mee doen. Raaf helpt Molletje met de gracht. Molletje vindt dat wel fijn, Raaf kan het erg goed. Raaf graaft heel diep, de gracht wordt heel erg groot. Molletje gaat verder met de muren, deze moeten dik worden, zodat er niemand naar binnen kan komen. Maar wat gebeurt er dan? Ineens maakt Raaf de dikke muren kapot! Molletje wordt erg boos, hij roept heel hard: 'wat doe je nou?! Dat wil ik helemaal niet! Dat zijn de dikke muren van het kasteel!' Raaf gaat rustig verder, maakt nog veel meer muren kapot en gooit het zand in de gracht. Maar dit wil Molletje niet, hij wil niet dat de gracht weg gaat en dat de muren kapot worden gemaakt.

Wat zou Molletje nu kunnen doen? Wat zou Raaf dan kunnen doen? Wat zou jij doen als je Molletje was?

Molletje weet niet wat hij moet doen. Hij staat boos op en geeft Raaf een harde duw. Raaf valt om, zomaar op zijn hoofd. Dit doet erg zeer, maar dat maakt Molletje niet uit, want Raaf heeft zijn kasteel kapot gemaakt. Raaf staat nu boos op, zijn hoofd doet zeer. Hij kijkt Molletje erg boos aan, loopt op hem af en zegt: 'Jij stomme mol, ik wil geen vriendje meer met jou zijn!'. Dan rent Raaf boos weg. Molletje blijft alleen achter, met een kapot kasteel, een gracht vol met zand. Maar het ergste vindt Molletje, zonder vriendjes.

Wat heeft Molletje gedaan? Wat dat goed of fout? Wat heeft Raaf gedaan? Was dit goed? Wat had Molletje beter kunnen doen? Wat doe jij als je boos op iemand bent?

Bijlage 8

Ik zag twee beren

Pop staat op het bed van Jonas. 'Ik ga zingen!' zegt Pop. 'En hondje mag kiezen welk liedje. Wat wil je horen, Hondje? Zal ik op een grote paddenstoel voor jou zingen?' 'Nee,' zegt Hondje. 'Ik hou niet van paddenstoelen. Visje, visje vind ik ook niet leuk. En in de maneschijn is zo moeilijk.'

'Hondje,' zegt Bollebeer. 'Het is handiger als je Pop verteld welk liedje je wél graag hoort.'

Hondje knikt. 'Ik zag twee beren broodjes smeren!' zegt hij. 'Dat is mijn lievelingsliedje!'

'Wat leuk,' zegt Bollebeer. 'Dat is ook mijn lievelingsliedje!'

Pop begint te zingen over de beren die broodjes smeren.

Als ze klaar is, klappen Bollebeer en Hondje in hun pootjes.

'Nu gaan we samen een tent bouwen, Hondje!' roept Pop. 'Kom mee.'

'Ik wil liever samen kunsten maken,' zegt Hondje. 'En dat Bollebeer dan voor ons klapt.'

Wat nu? Pop en Hondje spelen graag samen. Maar ze willen allebei een ander spel spelen.

Vraag wat de kinderen zouden doen? Wat zijn de mogelijkheden die Hondje en Pop hebben?

'Dan speel je toch eerst wat Pop wil en daarna wat Hondje kiest,' zegt Bollebeer.

Dat is een slim idee. Pop en Hondje maken eerst een tent van dekens. En daarna doen ze een heel moeilijke kunst.

'Applaus!' roept Bollebeer en hij klapt in zijn ppotjes.

'Zullen we samen nog iets spelen?' vraagt Pop aan Hondje. 'Dan bedenken we iets wat we allebei heel graag doen!'

'Ik speel graag met mijn bal,' zegt Hondje.

'Ik ren het liefst,' zegt Pop.

'Ga samen voetballen!' bedenkt Bollebeer. 'Dan kunnen jullie rennen en met de bal spelen. En kan ik ondertussen even rustig lezen.'

'Ja! Voetballen!' roept Pop blij en ze schopt de bal naar Hondje.

'Ik ben keeper!' roept Hondje en hij schopt de bal terug naar Pop..

Maar de bal komt op het boek van Bollebeer terecht.

'Ik krijg ook nooit rust,' moppert Bollebeer. Maar hij lacht er bij. En dan gaat hij mee voetballen.

Uit: Goed gedaan! Sociaal-emotioneel ontwikkeling. C. van Kollenburg en C. Sanders

Vraag aan de kinderen wat ze van het verhaal vonden? Hoe lossen ze zelf zulke problemen? Hoe gaat dat dan?

Bijlage 9

Molletje speelt buiten

Vertel het kind / de kinderen het volgende verhaal. Bespreek de vragen. Je kunt er zelf ook andere vragen bijvoegen.

Molletje is vandaag lekker aan het buiten spelen, het is mooi weer. De zon schijnt lekker. Buiten zijn ook andere kinderen aan het spelen. Molletje zit in de zandbak, hij speelt met een emmer en een schepje. Hij is druk bezig om een mooi kasteel te bouwen, met grote dikke muren. En een diepe gracht. Molletje vindt het leuk om te doen. Het kasteel wordt erg mooi, maar de gracht is wel lastig.

Ineens komt Raaf bij hem zitten, die gaat zomaar mee doen. Raaf helpt Molletje met de gracht. Molletje vindt dat wel fijn, Raaf kan het erg goed. Raaf graaft heel diep, de gracht wordt heel erg groot. Molletje gaat verder met de muren, deze moeten dik worden, zodat er niemand naar binnen kan komen. Maar wat gebeurt er dan? Ineens maakt Raaf de dikke muren kapot! Molletje wordt erg boos, hij roept heel hard: 'wat doe je nou?! Dat wil ik helemaal niet! Dat zijn de dikke muren van het kasteel!' Raaf gaat rustig verder, maakt nog veel meer muren kapot en gooit het zand in de gracht. Maar dit wil Molletje niet, hij wil niet dat de gracht weg gaat en dat de muren kapot worden gemaakt.

Wat zou Molletje nu kunnen doen? En wat zou Raaf dan kunnen doen? Wat zou jij doen als je Molletje was?

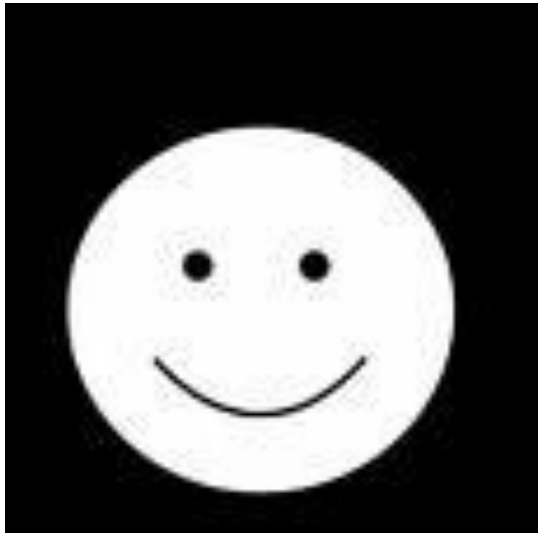
Molletje weet niet wat hij moet doen. Hij staat boos op en geeft Raaf een harde duw. Raaf valt om, zomaar op zijn hoofd. Dit doet erg zeer, maar dat maakt Molletje niet uit, want Raaf heeft zijn kasteel kapot gemaakt. Raaf staat nu boos op, zijn hoofd doet zeer. Hij kijkt Molletje erg boos aan, loopt op hem af en zegt: 'Jij stomme mol, ik wil geen vriendje meer met jou zijn!'. Dan rent Raaf boos weg. Molletje blijft alleen achter, met een kapot kasteel, een gracht vol met zand. Maar het ergste vindt Molletje, zonder vriendjes.

Wat heeft Molletje gedaan? Wat deed hij verkeerd? Wat heeft Raaf gedaan? Was dit goed? Wat had Molletje beter kunnen doen? Wat doe jij als je boos op iemand bent?

Bijlage 10

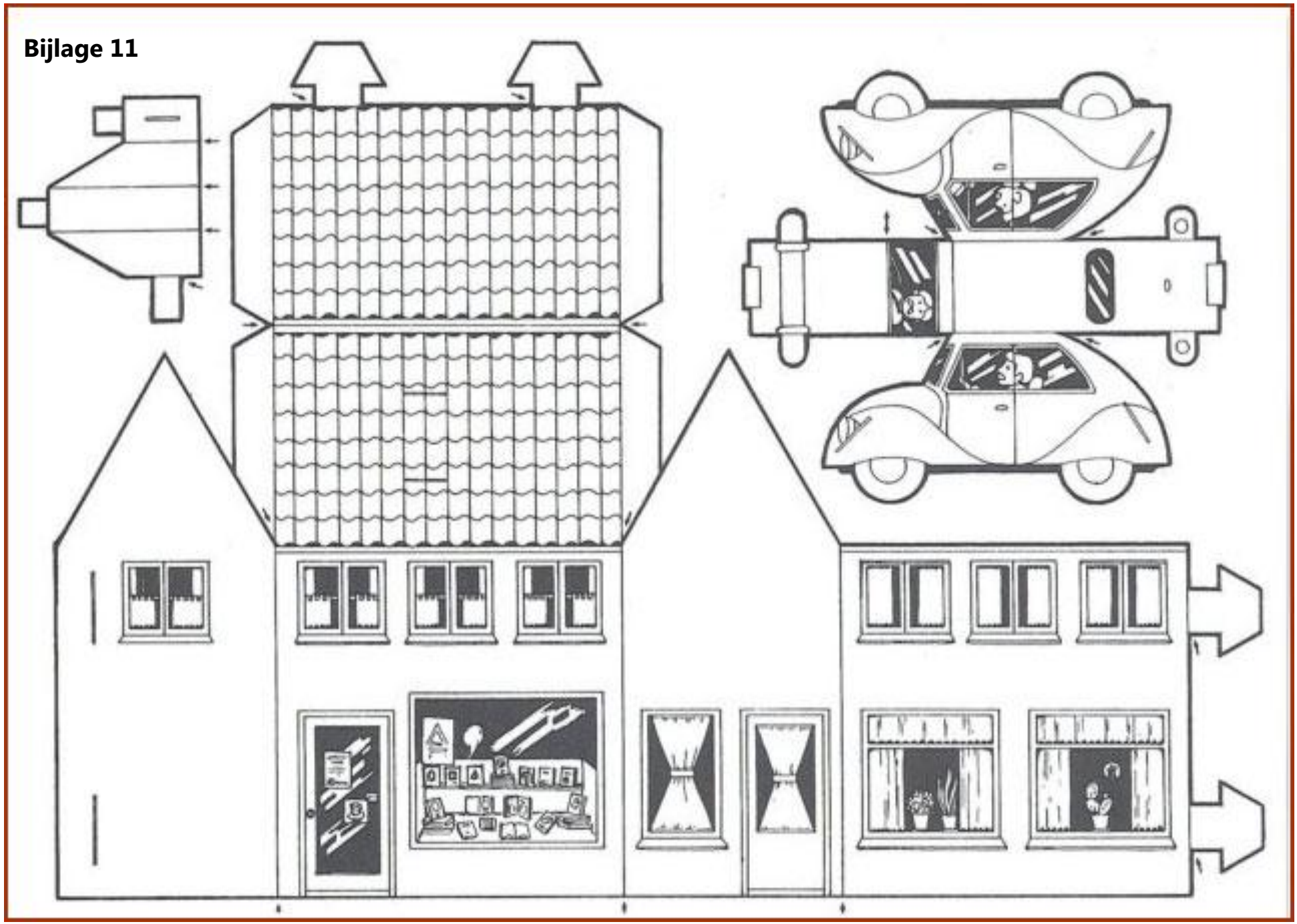

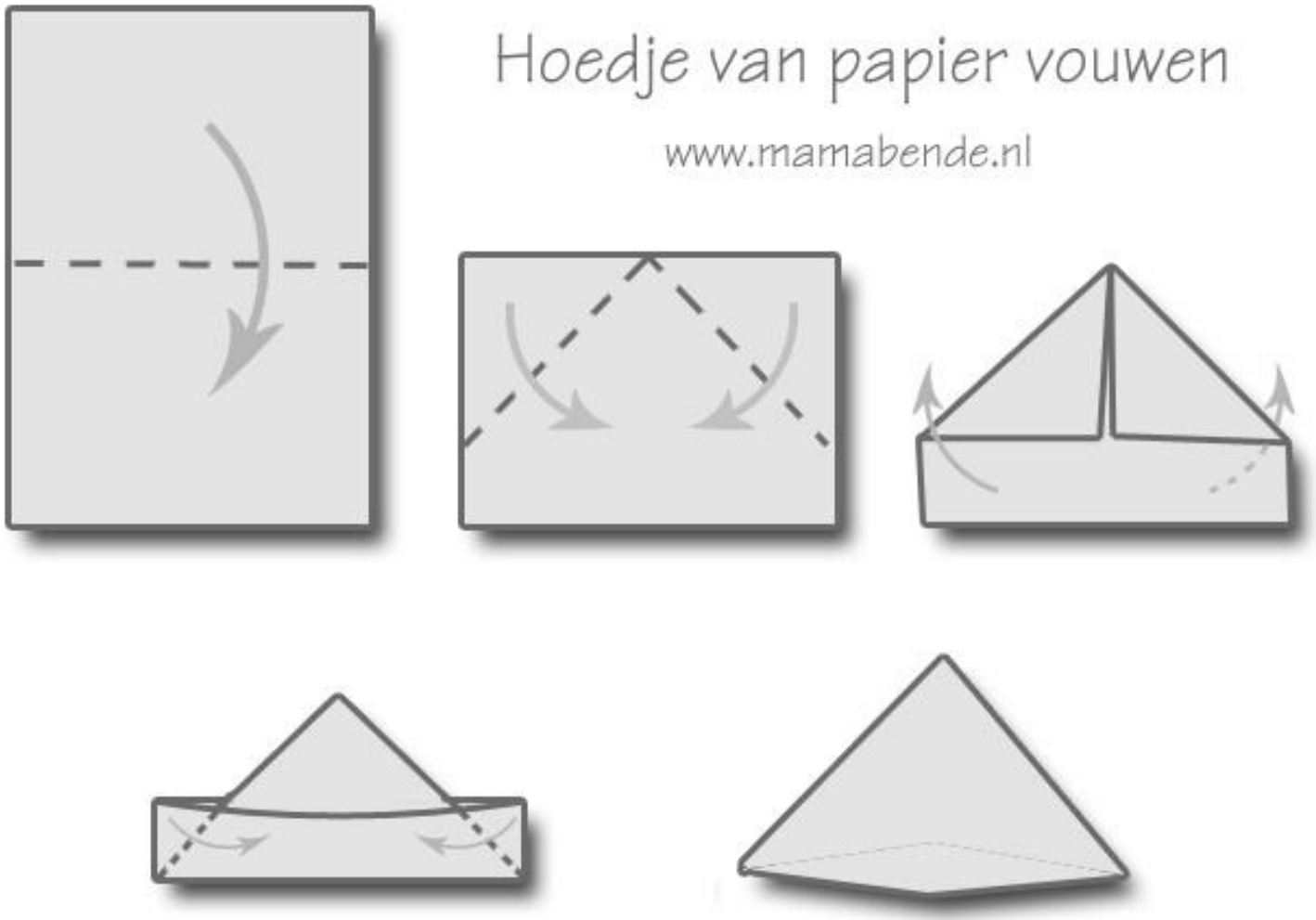

Bijlage 11

Bijlage 12

Bijlage 13

Bijlage 13

